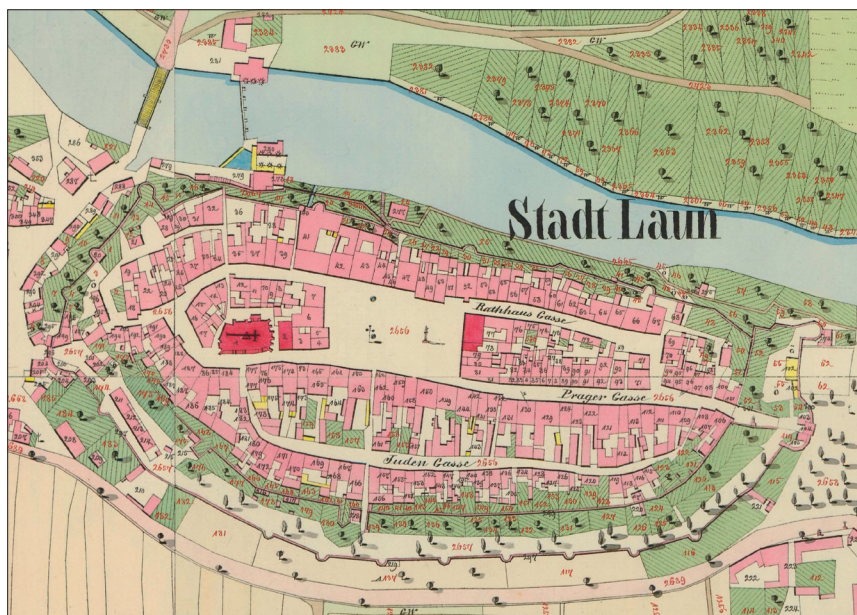

KOSTEL SV. MIKULÁŠE V LOUNECH, ARCHEOLOGICKÉ A STAVEBNÍ DETAILS Z VÝZKUMU V ROCE 2016

Aleš Káčerik – Ivan Peřina

Úvod

Podnětem k provedení záchranného archeologického výzkumu se stal investiční záměr města Louny nově předlážit veřejné prostranství bezprostředně vedle trojlodí a části presbytáře kostela svatého Mikuláše v Lounech. Chrám podléhá statutu národní kulturní památky a nachází se v městské památkové zóně (obr. 1). Vzhledem k tomu, že stávající prostor určený k rekonstrukci chodníku (ppč. 4847) sloužil přinejmenším ještě ke konci vrcholného středověku (do konce 15. století) k účelu pohřbívání, bylo nutné přistoupit k plošnému archeologickému odkryvu. Podmínkou ze strany investora (města Louny), potažmo výkoného orgánu památkové péče, bylo ponechat celistvé reliktury historické kamenné dlažby na původním místě. Tento fakt se stal zároveň i jedním z řady limitů použitých metod archeologického výzkumu.

Obr. 1. Výřez z císařského povinného otisku map stabilního katastru Čech v měřítku 1:2880 (1843); dostupné na https://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/pohledy/am_query_05.html?mapxy=-782833+-1007021.

Stručný nástin vývoje středověkých dějin města a kostela sv. Mikuláše

Předchůdcem města byla ves Lúny (alternativně také zvaná jako Lúně či Lúň), písemně doložená jen falzy ze 13. století. Ve 12. a na počátku 13. století bylo širší okolí Loun poměrně intenzivně se rozvíjející oblastí, o čemž svědčí řada dodnes dochovaných románských kostelů (Černčice, Lenešice, Raná). Románské jádro má také kostel sv. Petra na lounském Žateckém (Velkém) předměstí. Právě sem je také tradičně lokalizováno jádro raně středověkých Loun, dosud však nepotvrzené archeologickými nálezy. Druhé sídelní jádro, které se později nerozvíjelo, bylo zjištěno asi 2 km odtud po proudu řeky, na západním okraji areálu jatek, kde byl mimo jiné zjištěn zemnicový objekt původem ze 13. století. Rozsah a půdorysné uspořádání města před polovinou 13. století není jasný. Půdorys pozdějšího Žateckého (Velkého) předměstí, předpokládaného nejstaršího předlokačního osídlení jádra města, byl mimořádně složitý, prozrazující dlouhodobý vývoj. Velkou neznámou je případné předlokační osídlení prostoru nynějšího městského jádra, jehož hlavní západo-východní osa tvoří téměř zcela plynulé pokračování výše zmíněné ulicové návsi Žateckého předměstí.¹

Jako královské město jsou Louny prvně bezpečně doloženy až roku 1295, ale k lokaci došlo výrazně dříve, nejpravděpodobněji v 60. letech 13. století za krále Přemysla Otakara II. Hlavní příčinou vzestupu Loun byla jistě potřeba získání pevného bodu královské moci na místě, kde významná cesta z Prahy do Mostu a dále do Saska překračovala jakýsi brod Ohře, která se zde rozlévala nejméně do dvou ramen. Význam západo-východní komunikační trasy vedoucí přes Louny podtrhovala rovněž králem stvrzená a privilegovaná cesta do horního Poohří, tzn. do Žatce, Kadaně, Ostrova, Lokte a Chebu.² Nynější hlavní městský děkanský kostel sv. Mikuláše zaujímá nejvyšší bod nevýrazného geomorfologického výběžku celé pozdější aglomerace podél řeky, přičemž plocha areálu činila necelých 9 ha a mohla pojmut asi 170 domů, což nové město řadilo k nejmenším svého druhu v SZ Čechách (např. královské město Most bylo lokováno na ploše o výměře více než dvojnásobné).³

Hlavní osnovu městského jádra tvoří dvojice dlouhých souběžných západo-východních ulic (Radniční, dnes Pivovarská – Hilbertova; Pražská, dnes Beneše z Loun – Pražská), spojujících se u obou městských bran – západní (Žatecké) a východní (Pražské). Mezi oběma ulicemi v části západní je asymetricky sevřen farní kostel sv. Mikuláše a východně pod ním je obdélné náměstí (dnes Mírové), na němž byla situována rychta. V této souvislosti je dobré poznamenat, že roku 1417 obec přikoupila pozemek k rozšíření hřbitova kolem kostela sv. Mikuláše. Z roku 1838 je znám údaj o zbourání hřbitovní zdi, která zčásti zasahovala do uliční čáry nynější ulice Beneše z Loun před jižním průčelím kostela. Spolu se zrušením hřbitova byl okolní terén, zvláště na západní a jižní straně vně lodi a presbytáře snížen.⁴

¹ Karel KUČA, *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku (III. díl: Kolín – Miro)*, Praha 1998, s. 658; Jan KLÍPA – Michaela OTTOVÁ (edd.) *Bez hranic. Umění v Krušnohoří mezi gotikou a renesancí*, Praha 2015, s. 339.

² K. KUČA, *Města a městečka*, s. 659.

³ K. KUČA, *Města a městečka*, s. 658; J. KLÍPA – M. OTTOVÁ, *Bez hranic*, 339.

⁴ K. KUČA, *Města a městečka*, s. 659.

Podnětem k velkolepé pozdně gotické přestavbě města se staly velké ničivé požáry v letech 1490 a 1517. Hlavním stavebním počinem se stala v letech 1520–1543 probíhající monumentální přestavba městského chrámu sv. Mikuláše, z jehož původně gotické fáze byla ponechána pouze hranolová věž, která byla nepravidelně (v severozápadním nároží) navázána na pozdně gotické síňové trojlodí.⁵ Původní středověký hřbitov u kostela sv. Mikuláše pravděpodobně přestal být využíván. Nadále se ovšem pohřbívalo přímo v kostele, kde byli pochováni především duchovní a význačnější lidé. Ačkoliv většina starých náhrobků vzala během třicetileté války za své, pohřbívalo se zde ještě v 17. i v 18. století.⁶

Ke konci 19. století, v letech 1885–1892 a 1898–1902, následovala podle plánů Josefa Mockera a Kamila Hilberta puristická přestavba, nicméně poměrně citlivě provedená na dílčích architektonických a sochařských výzdobných prvcích chrámu sv. Mikuláše.

V letech 1965–1990 byla provedena generální rekonstrukce památkového objektu v rámci odborných prací Státního ústavu pro rekonstrukci památkových měst a objektů (dále jen SÚRPMO). Provedením čtyř kopaných sond u severní i jižní obvodové zdi lodi kostela sv. Mikuláše na sklonku léta roku 1972 byly zjištěny jak geologické poměry (podloží tvořeného zvětralými křídovými slínovcům), tak i úrovně základové spáry sakrální stavby. Severní obvodová zeď dosahuje šířky až 2,20 m (včetně předzákladového zdiva, tj. širšího základu) s tím, že je založena v hloubce asi 3,00 m pod terénem, zatímco základová spára jižní obvodové zdi je pouze 0,50 m pod terénem, a sice bez rozšířeného předzákladu, tj. v lici obvodového zdiva.⁷

Okolnosti, cíle a metody archeologického výzkumu

Před zahájením archeologické exkavace byla provedena heuristika veškerých dostupných pramenů kartografických, ikonografických, faktografických či fotografických k dějinám města Loun se zaměřením na kostel sv. Mikuláše. Cennou odbornou pomoc a podporu jsme získali ze strany Oblastního muzea v Lounech, p. o., především od jejího ředitele PhDr. et JUDr. J. Matyáše a také od specialisty na problematiku dějin poznání kostela sv. Mikuláše ThLic. J. Havrlanta, Th.D.

Vedení terénní části archeologického výzkumu trvajícího od října do listopadu 2016 se ujal Mgr. A. Káčerik, terénního asistenta zajišťoval K. Svoboda (ARC – Ústav dokumentace památek, z. ú.), stavebněhistorické posouzení odkrytých

⁵ K. KUČA, *Města a městečka*, s. 655, 660.

⁶ Bořivoj LŮŽEK, *Stavitelé chrámu svatého Mikuláše v Lounech*, Louny 1968, s. 12, 33; Daniela LINKOVÁ, *Vývoj pohřbívání a sepulkrální plastika v Lounech*, in: Jaroslav Havrlant – Jan Mareš – Jiří Matyáš – Martin Vostřel (edd.), *Poohří 2. Památky a společnost. Sborník z konference konané v Žatci ve dnech 8. a 9. září 2011*, Žatec 2012, s. 69–84.

⁷ Josef JINDRÁK, *Oprava kostela sv. Mikuláše v Lounech*. Průvodní zpráva (SÚRPMO), nepublikovaný manuskript, archiv Odboru stavebního úřadu Městského úřadu Louny, Louny 1972, s. 1–6; Laco HRDLÍČKA – Josef JINDRÁK, *Ultrazvukový průzkum sloupů kostela sv. Mikuláše v Lounech*, *Památková péče* [33]/3, 1973, s. 133–144.

nálezových situací provedl Mgr. I. Peřina (Průzkumy a dokumentace historických staveb). Na zpracování výsledků výzkumu se podílel tým ve složení: A. Jindra, V. Káčeriková Kostovová, DiS., L. Marks (Muzeum města Ústí nad Labem, p. o.), I. Nacherová (Středočeské muzeum v Roztokách u Prahy, p. o.) a V. Gešev (Oblastní muzeum v Mostě, p. o.).

Metodika archeologického výzkumu spočívala ve vyměření čtvercové sítě se základní prostorovou jednotkou 3 x 3 m. Šachovnicovým způsobem byly v ploše ručně odebírány archeologické terény včetně zásypů výkopů pro sítě technické infrastruktury a také včetně zásypů sond 01 a 02 až na úroveň stavební hloubky (- 40 cm až - 50 cm). Tímto způsobem byla kompletně odkryta plocha v prostoru mezi věží kostela na západě a západní obvodovou zdí sakristie kostela (čtverce A1, B3, C2, C3, D3, E3, F3, G3 a G4). Východním směrem, kolem obvodové zdi sakristie a dále k presbytáři kostela, byla zvolena metodika exkavace plošným odkryvem pouze u dochovaných reliktních archeologických terénů s ponecháním zásypů recentních výkopů pro sítě podzemní technické infrastruktury na původním místě v podobě bloků zeminy.

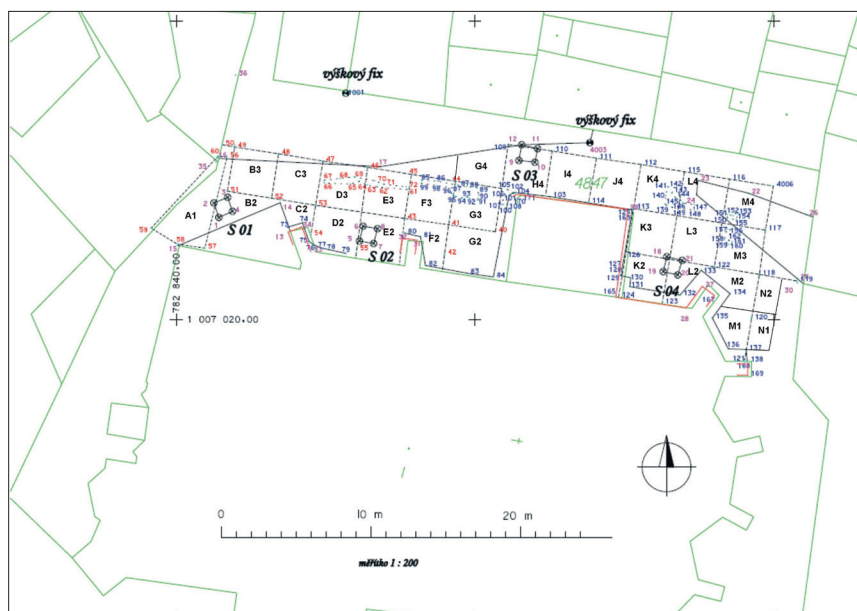
Postup plošného odkryvu dodržoval iterativnost následných kroků v tomto pořadí: 1) byla začistěna nálezová situace dochovaného povrchu čtverce rozměřené sítě, 2) byl pořízen kolmý fotografický snímek, 3) nálezová situace byla kresebně zanesena do milimetrového plánu včetně její předběžné interpretace, 4) byly vypreparovány výplně zásypů recentních výkopů, 5) nálezová situace byla kresebně zanesena do milimetrového plánu včetně její předběžné interpretace, 6) byly snímány vrstvy po přirozených stratigrafických jednotkách, a 7) stratigrafie na řezech jednotlivých čtverců byla kresebně a popisně interpretována.

Geodetické zaměření bylo provedeno v hranici zájmového území. Měřičské práce pevných bodů čtvercové sítě, 2 tzv. fixů (relativních výšek), historických stavebních konstrukcí a skutečného obvodu půdorysu včetně opěrných pilířů kostela byly provedeny totální stanicí v souřadnicovém systému S-JTSK v souřadnicích XYZ a výškovém systému Bpv. Data z měření byla graficky zpracována za použití přístrojového softwaru Microstation do podoby celkového plánu, ve kterém byla propojena terénní dokumentace s geodetickým zaměřením (*obr. 2*).

Lidské kosterní pozůstatky pocházející převážně ze čtverce D2 – v neanatomických polohách – byly po zaevidování jejich počtu vloženy do papírových obalů a tyto následně do kartonových krabic. V takovýchto obalech byly lidské kosti pietně znovu uloženy v dostatečné hloubce (-0,60 až -1,00 m) do rozměrné jámy v bezprostřední blízkosti opěrného pilíře (čtverec C2).

Souhrn dosažených výsledků archeologického výzkumu a jeho stručné vyhodnocení

Úvodem je třeba konstatovat, že během archeologického výzkumu nebyly preparovány žádné ucelené hrobové celky související s minulými etapami pohřbívání. Lze učinit předběžný závěr, že nenarušené hrobové jámy se nacházejí buď v ojedinělých případech kolem presbytáře hlouběji nežli je stavební

Obr. 2. Celkový plán plochy zkoumané ve čtvercové síti. S 01-S 04 jsou sondy zjišťovacího výzkumu (provedené spol. Archeo Sever o. p. s. v květnu 2016). Červené linie kolem opěrných pilířů kostela a kolem sakristie se shodují s průběhem skutečného stavu základového zdiva oproti stavu uvedenému v dálkově přístupné katastrální mapě. Mapový podklad dostupný na <https://geoportal.cuzk.cz/geoprohlizec/>, doplněný o geodetické zaměření.

hloubka rekonstrukce chodníku, anebo došlo k jejich téměř úplnému zničení v důsledku přestavby staršího kostela na monumentální chrám v období pozdní gotiky.

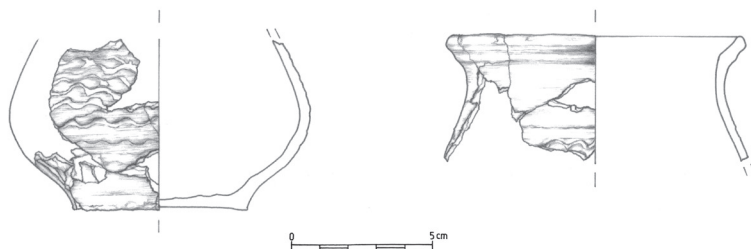
Při plošném odkryvu byly nálezové situace ve velmi četných případech narušeny recentními výkopy pro sítě podzemní technické infrastruktury. Během terénních prací bylo vyzvednuto i poměrně značné množství dislokovaných lidských kosterních pozůstatků, které se nejvíce koncentrovaly při základovém obvodovém zdivu severní lodi kostela. Tento antropologický materiál byl uložen do papírových sáčků a po ukončení výzkumu pietně znovu uložen do rozměrné jámy, jejíž hloubka byla oproti plánované hloubce stavby minimálně dvojnásobná.

Původní historické terény se dochovaly velmi torzovitě, a pokud byly odkryty zajímavé archeologické situace (zvláště v severovýchodní části kolem presbytáře), musely být další terénní práce z důvodu max. hloubky stavebního zásahu (-0,50 m) ukončeny a ponechány tak dalším generacím archeologů pro následný výzkum. Především se jednalo v těchto případech o obnažení korunových partií různých reliktů opukových zdív, které dle vertikálně stratigrafických vztahů s okolními uloženinami by mohly představovat pozdně středověké až časně novověké nálezové situace, i když s nejasnou interpretací významu těchto struktur (obr. 3).

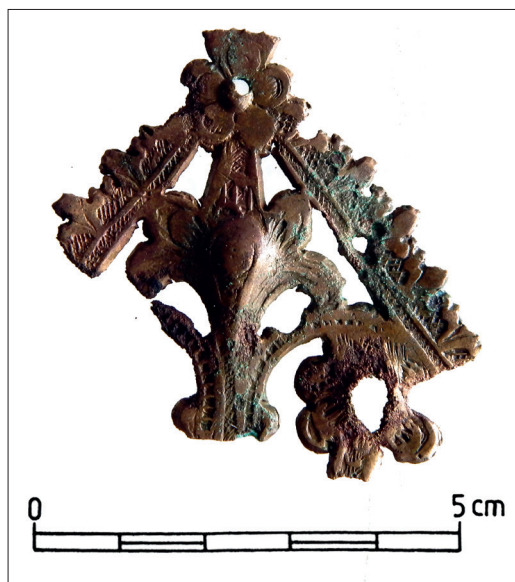

Obr. 3. Plošný odkryv v závěrečné etapě záchranného archeologického výzkumu. Pohled od jihovýchodu na relikty odhalených historických stavebních konstrukcí včetně nezkoumaných bloků se zásypy recentních výkopů; foto K. Svoboda.

Pokud se jednalo o další stavební konstrukce zjištěné výzkumem, podařilo se pravděpodobně zachytit – opět ve značně torzovitém stavu – průběh staršího opukového zdiva s jedním zachovaným vnitřním lícem. Dle prostorové dispozice (západo-východní orientace) bychom mohli vyslovit pracovní hypotézu o domněle starší zdi (zřejmě subtilní, řádově širě kolem 0,70 m), předcházející stavebnímu horizontu přestavby kostela po roce 1520. Není zcela vyloučena její funkce coby ohradní hřbitovní zdi vymezující sakrální areál od uličky procházející na severní straně kolem kostela.

Obr. 4. Čtverec M3, vrstva M3 108. Kresebná rekonstrukce dvou keramických džbánek s aplikací ryté výzdoby; datování: přelom 15. až 16. století; autor kresby: L. Marks (Muzeum města Ústí nad Labem).

Obr. 5. Čtverec F3, vrstva F3 102. Fragment mosazného kováni pravděpodobně liturgické knihy; datování: rámcově 17. až 18. století; foto: A. Káčerik.

Z pohledu spektra vyzvednutých movitých archeologických nálezů (celkem kolem 10.000 zlomků) lze hovořit o poměrně široké šále jednotlivých kategorií nálezů. V případě velmi početného nálezového fondu zastoupeném střepovým charakterem se jednalo jak o kuchyňskou (hrnce, cedníky, pokličky), tak i o stolní keramiku (džbány, mísy).⁸ Keramické třídy byly převážně datovány do počátku raného novověku (2. pol. 16. století až 1. pol. 17. století). V ojedinělých případech se podařilo zrekonstruovat také větší části keramických nádob (některé i ze závěru vrcholného/pozdního středověku – 2. pol. 15. století až 1. pol. 16. století); (obr. 4). Z dalších druhů nálezů představují kovové nálezy velmi

objemný soubor, který lze dále rozčlenit na subkategorii slitin barevných kovů (většinou nálitky vzniklé jako odpad při klempířských a pokrývačských pracích na krovu kostela; a na subkategorii železných kovových hřebů (z dřevěných rakví) a dalšího stavebního kování (klínky, skoby apod.). Nezanedbatelné množství nálezů zastupuje fragmentárně dochovaná stavební keramika (střešní krytina či dlaždice z cihloviny).

Poněkud drobnější nálezy byly získány v podobě keramických kuliček (i zdobených malovaním), zlomků převážně komorových kachlů (většinou jen ze zadních částí duté komory, výjimečně i z čelní vyhřívací stěny) či kovových fragmentů prolamovaného kování (pravděpodobně liturgických knih; obr. 5) anebo několik ojedinělých mincovních nálezů (např. tzv. Bílý peníz – ražba krále Ferdinanda I. Habsburského).⁹

Jistým překvapením na konci záchranného archeologického výzkumu se stal nález širšího předzákladového zdiva u presbyteria kostela, které vystupovalo až o 80 cm oproti vnějšímu líci obvodové zdi v rozsahu severovýchodní části závěru

⁸ Gabriela BLAŽKOVÁ, *Vývoj raně novověké kuchyňské a stolní keramiky v Čechách na základě souborů z pražského hradu*, Památky archeologické 104, 2013, s. 183–230.

⁹ Zdeněk PETRÁŇ – Pavel RADOMĚRSKÝ, *Encyklopedie české numismatiky*, Praha 1993, s. 42–43, 142, 239; Václav PINTA – Jaroslav SOJKA, *Koruna na dlani. Věčná mince království*, Praha 2016, s. 27, 32, 34.

Obr. 6. Předzákladové mohutné zdivo u opěrného pilíře presbyteria, kde vystupuje o 80 cm od půdorysné dispozice nadzemní stavby kostela sv. Mikuláše; foto I. Peřina 2016.

(obr. 6). Taková podoba založení zdiva byla zejména svou mocností zcela odlišná od předzákladu u severní obvodové zdi lodi, kde předzáklad, tj. základové zdivo do vkopu vystupovalo svou šířkou oproti obvodovému zdivu maximálně o 20 cm.¹⁰ Je třeba v této souvislosti pro úplnost také dodat, že výzkumem se podařilo identifikovat použití šedého jílu coby hydroizolačního materiálu v místech kamenného předzákladu u presbyteria.

Problematika podoby předzákladového zdiva

Předzáklad kostela je vyzděn z opuky lámané do drobných hrubých kvádrů, jak je v regionu typické pro delší časový horizont. Kontinuální průběh předzákladového zdiva u lodi včetně opěrného systému svědčí spíše o jedné fázi založení stavby v období pozdní gotiky tj. ve dvacátých letech 16. století. Základ u starší gotické hranolové věže při severozápadním nároží kostela sv. Mikuláše nebyl odkryt z důvodu dochování intaktní historické dlažby, a proto nelze srovnat možnou rozdílnou podobou základů dvou časově odlišných konstrukcí.

U armování opěráků bylo zjištěno rozdílné užití materiálu. Zatímco většina armovacích kvádrů je z opuky, spodní kvádr navazující na předzáklad je z tvrdšího materiálu (hornina typu tvrdšího pískovce). Poměrně hrubé opracování líce i vazba na okolní zdivo nenasvědčuje dodatečné výměně kvádrů. Je otázkou, zda

¹⁰ Ivan PEŘINA, *Archeologický výzkum kostela sv. Mikuláše v Lounech – stavebněhistorický posudek*, nepublikovaný manuskript, archiv společnosti Archo Sever o. p. s. a autora zprávy, Louny/Novina 2016–2017, s. 1–24.

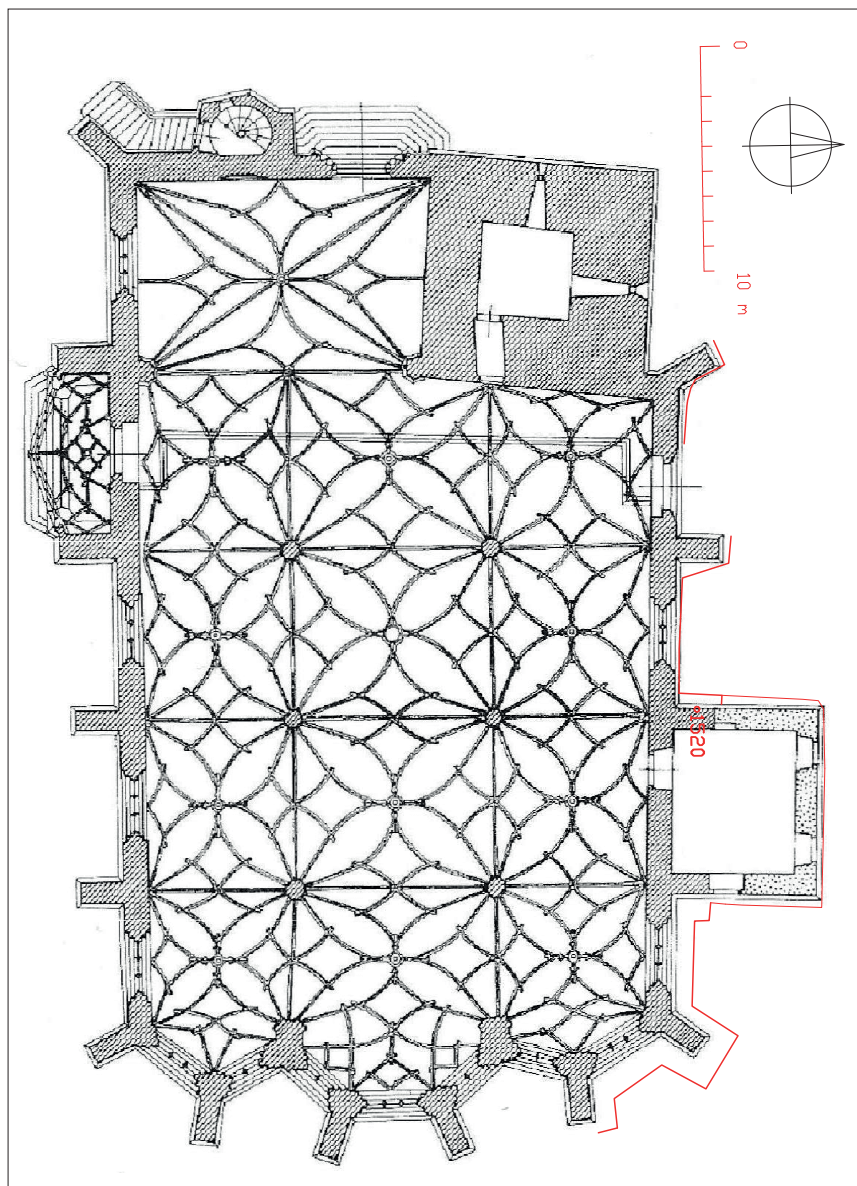
Obr. 7 Kvádr opěráku s letopočtem 1520, dokládající postup výstavby, vlevo navazující zdivo mladší barokní sakristie; foto I. Peřina 2016.

tvrdší materiál nebyl v patách opěráků použit záměrně již v době výstavby. Jde o záměr využít tvrdší kámen u paty zdiva s cílem zamezit vztlínání vlhkosti do zdiva či menší degradace kamene při styku s terénem? Anebo se jedná o mladší opravu například při pseudoslohové úpravě? Tomu ovšem nenasvědčuje spíše starší zpracování povrchu kamene.

Pro dokreslení kontextu identifikovaných nálezových situací je třeba konstatovat, že byl rovněž odkryt předzáklad u barokní sakristie, který je odlišný od staršího pozdně gotického předzákladového zdiva u lodi a opěráků. Kamenicky zpracovaný rezný sokl sakristie z velkých kvádrů navazuje na hrubý předzáklad do vkopu z nepravidelného lomového kamene bez viditelnější snahy o rovnání kamenů do vkopu. Barokní předzáklad nemá zdaleka tak pečlivou strukturu jako výše popsany pozdně gotický z opukových kvádrů.

V souvislosti s pochopením kontextu stavby byla provedena obhlídka exteriéru i interiéru kostela, která přinesla následující zjištění, jež jsou detailněji shrnuta ve stavebněhistorickém posudku.¹¹ Na opěrném systému stavby je dochována celá řada autentických letopočtů z 16. století, u presbyteria zejména na opěracích malované rudkou a vzniklé kolem poloviny století tj. brzy po dokončení kostela.

¹¹ Ivan PEŘINA, *Archeologický výzkum kostela sv. Mikuláše v Lounech – stavebněhistorický posudek*, nepublikovaný manuskript, archiv společnosti Archeo Sever o. p. s. a autora zprávy, Louny/Novina 2016–2017, s. 1–24.

Obr. 8 Půdorys kostela (dle Petr MACEK, *Městské kostely v Kutné Hoře, Lounech a Mostě v 16. století – srovnání, podobnosti, odlišnosti*, in: M. Hrubá – M. Ottová – J. Royt, (edd.), *Ars Montana, Praha 2016.*), červeně vyznačen vystupující předzáklad a nález letopočtu 1520; úprava I. Peřina 2019.

Kromě letopočtů dokládající život nové sakrální stavby, byla na opěrácích zjištěna řada kamenických značek, či u opěráku letopočet 1520 z doby výstavby na severní straně lodi, ke kterému je přiložena západní zeď barokní sakristie (obr. 7).

Otisk staršího krovu lodi na omítce věže před vznikem pozdně gotického kostela nebyl zjištěn a zdá se tak, že věž mohla stát vždy bokem anebo v nároží a ne před západním průčelím v ose lodi, tak je tomu například i u kostela Všech Svätých v Litoměřicích anebo u kostela sv. Jakuba v Kutné Hoře či u mnoha jiných kostelů. Druhou méně pravděpodobnou možností je, že loď měla výrazně nižší hřeben, jehož případný otisk je ukryt pod omítkami na empoře pozdně gotické stavby, která z jihu a východu obklopila starší věž. Tyto otázky byly pokládány zejména z důvodu pochopení mocného předzákladu u presbyteria kostela a kladení hypotéz, zda by nemohly nálezy zděných konstrukcí souviset s podobou starší stavby. Za současného stavu vědomostí se jeví hypotézy spíše jako vyloučené.

Případné otazníky, zda se nejedná např. o reliktu staršího presbyteria kostela, který předcházela pozdně gotické stavbě, rozsah archeologického výzkumu i odhalené reliktu spíše nepotvrzují. Proč byl předzáklad u presbyteria řešen jinak (obr. 8)? Odpověď může spíše souviset buď s kvalitou geologického podloží (méně stabilní podloží – masivnější základ?), anebo se způsobem zaklenutí závěru. Tyto otázky budou jistě ještě předmětem badatelských úvah, a tak interpretace nálezové situace s výraznější mocností předzákladového zdiva kostela sv. Mikuláše v Lounech zůstávají nadále otevřené.

DIE ST. NIKOLAUS KIRCHE IN LOUNY, GESEHEN VON DER ARCHÄOLOGISCHEN UND BAUHISTORISCHEN FORSCHUNG

Die archäologische Rettungsforschung wurde im Herbst des Jahres 2016 durchgeführt. Der Antrieb dazu war eine Investition der Stadt Louny, den freien öffentlichen Raum an der Nordseite der Dreischiffigkeit und eines Teiles des Presbyteriums der St. Nikolauskirche in Louny zu überpflastern. Die vom Bau betroffene Fläche wurde noch zum Abschluß des gipfelnden Mittelalters (zum Ende des 15. Jahrhunderts) als Pfarrbegräbnisstätte genutzt. Der Flächenaufdeckung im Quadratnetz ging eine Feststellungsforschung durch die Legung von vier Sonden zuvor. Ihr Ziel war die Anwesenheit der festgefügtten Gräbergesamtheiten zu überprüfen, was sich jedoch nicht bestätigt hat. Die Fläche wurde nicht im gesamten Flächenausmaß der Parzelle 4847 untersucht, jedoch lediglich zwischen kompakten, erhalten gebliebenen Relikten des ursprünglichen historischen Steinpflasters.

Die freigelegten Fundsituationen waren in sehr häufigen Fällen durch rezente Ausgrabungen für Ingenieursnetze beeinträchtigt. Während der Forschung wurde auch eine ziemliche Menge dislokierter Menschenknochenüberreste hervorgehoben, die sich am meisten an den Grundumrissmauern des nördlichen Kirchenschiffes konzentrierten. Dieses anthropologische Material wurde in Papierbeuteln aufbewahrt und nach Beendigung der Forschung erneut pietätvoll im Ort des Vorkommens deponiert. In einem beträchtlich torsoartigen Zustand blieb der Verlauf des älteren Tonschiefermauerwerkes erhalten, welches wir nach der Raumdisposition mit der älteren Mauer identifizieren könnten, dem Bauhorizont des Kirchenumbaus nach 1520 hervorgehend. Nicht ganz ausgeschlossen ist ihre Funktion als Umfassungsmauer des Friedhofs, um das sakrale Areal vom Gäßchen

abzugrenzen, welches an der Nordseite um die Kirche verläuft. Die herausgehobenen mobilen archäologischen Funde (annähernd um die 10 000 Bruchstücke) wurden sowie von Küchenkeramik (Töpfe, Siebe, Deckel), so auch durch Tafelkeramik vertreten (Krüge, Schüsseln). Die Datierung der Funde kann sich überwiegend zum Beginn der frühen Neuzeit beziehen (2. Hälfte des 16. Jahrhunderts bis zur 1. Hälfte des 17. Jahrhunderts), vereinzelt wurden die Funde noch zum Abschluß des gipfelnden bis späten Mittelalters der 2. Hälfte des 15. Jahrhunderts bis zur 1. Hälfte des 16. Jahrhunderts eingeordnet.

Eine gewisse Überraschung in der Abschlußetappe der archäologischen Rettungsforschung wurde die Entdeckung des Vorgrundmauerwerks der Umkreismauer der Kirche mit Stützsystem, dessen Breite gegenüber der äußeren Vorderseite der Grundlage um 20 cm um die nördliche Stirnwand des Schiffes stieg bis zu Werten von 80 cm des hervorspringenden Vorfundamentes um den Teil des Presbyteriums. Zufällige Fragezeichen, ob es sich nicht z. B. um Relikte des älteren Presbyteriums der Kirche handelt, welches dem spätgotischen Bau zuvorging, bestätigten der Umfang der archäologischen und bauhistorischen Forschung und die entdeckten Relikte eher nicht. Warum war das Vorfundament des Presbyteriums anders gelöst? Die Antwort kann entweder mit der Qualität der geologischen Sohle zusammenhängen (weniger stabile Sohle – massivere Grundlage?), oder auch mit der Art der Einwölbung des Kirchenabschlusses. Diese Fragen werden sicher noch Gegenstand der Forschungserwägungen sein, uns bleiben die Interpretationen der Fundsituation mit ausdrucksvollerer Macht des Vorgrundmauerwerks der Kirche St. Nikolaus in Louny weiterhin offen.

Deutsch aus G. Liptáková